

Betänkandet (SOU 2025:109) ”Särskilt provokativa åtgärder” (Ju2025/02310)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får lämna följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

I betänkandet lämnas förslag om att lagreglera användningen av ”särskilda provokativa åtgärder”.

Ordet ”*Provokation*” har ingen direkt definition, men beskrivs i betänkandet som att ”brottsbekämpande myndigheter lockar eller förmår en person till en handling eller ett uttalande som kan ha negativ innebörd för den personen eller någon i dennes närhet”.

Med ”*särskilda*” provokativa åtgärder anges däremot i den föreslagna lagen att det ska handla om att det ”för att få fram bevisning om brott, genomförs åtgärder som kan leda till att någon förmås att begå ett brott”

TU noterar att provokation redan används som arbetsmetod, men inte är en författningsreglerad arbetsmetod, utan används utifrån vissa allmänna och grundläggande principer. TU konstaterar också att provokation är en mycket ingripande åtgärd, som bör förbehållas mycket allvarlig och svårutredd brottslighet och tillämpas restriktivt.

Utifrån de intressen TU företräder avstår TU från att försöka bedöma behovet av att använda provokativa åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten, men om detta anses nödvändigt tillstyrker TU att användningen lagregleras, i synnerhet vad gäller ”särskilt” provokativa åtgärder.

TU vill i det sammanhanget dock understryka att allmänna rättsprinciper om behov och proportionalitet, vilka också kommer till uttryck i 7 § i den föreslagna lagen, ska beaktas och respekteras. Det kan exempelvis gälla om eventuella konflikter skulle uppstå i förhållande till tryck- och yttrandefriheten, t ex meddelarfriheten och meddelarskyddet i samband med användandet av särskilt provokativa åtgärder.

Fiktiva uppgifter om fordon

I betänkandet föreslås vidare en ny lag om fiktiva fordonsuppgifter, d v s uppgifter som innebär att ett fordon eller ägaren till ett fordon består av andra uppgifter än de verkliga som förs in i statliga register. Syftet med användandet av fiktiva fordonsuppgifter är att de brottsbekämpande myndigheterna ska kunna verka dolt, t ex vid Polismyndighetens användning av ett visst fordon vid spaning.

TU har inget att erinra mot den föreslagna lagen i sig.

TU inser också behovet av sekretess i ärenden om fiktiva fordonsuppgifter enligt den nya lagen. I betänkandet föreslås en sekretessbestämmelse (18 kap 10 a §, offentlighets- och sekretesslagen, OSL) enligt vilken sekretess ska gälla för sådana uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den myndighets verksamhet som fordonet används i motverkas.

Bestämmelsen har alltså utformats med ett omvänt skaderekvisit, d v s med en presumtion för sekretess. Enligt TU:s erfarenhet brukar det i praktiken innebära absolut sekretess.

I betänkandet förs (s 256 ff) ett kort resonemang om behovet av stark sekretess. Överväganden om behovet av insyn saknas däremot. Enligt TU:s mening finns ett insynsbehov i hanteringen av fiktiva uppgifter om fordon, så att det inte missbrukas. Det finns därför skäl att avgränsa sekretessen till de situationer, då den verkligen är motiverad.

TU förordar därför att bestämmelsen utformas med ett rakt skaderekvisit, d v s att sekretess gäller om det kan antas att den myndighets verksamhet som fordonet används i motverkas om uppgiften röjs.

Stockholm den 13 februari 2026

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist